

Рейтинговий звіт CHER 009-010 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Черкаси
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	21.06.2007 р.
Дата оновлення:	06.12.2011 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaBBB
Прогноз:	стабільний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Історія кредитного рейтингу*

Дата	21.06.2007	06.12.2011
Рівень рейтингу	uaBBB	uaBBB
Прогноз	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження

* основні зміни

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом **uaBBB** характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Черкаси підтримується:

- зростанням доходної частини бюджету міста та збереженням достатнього рівня бюджетної забезпеченості в I півріччі 2011 року;
- помірним рівнем прямого боргового навантаження на бюджет міста;
- покращенням соціально-економічного розвитку міста, що позитивно впливає на збалансованість бюджетних показників.

Рівень кредитного рейтингу м. Черкаси обмежується:

- збереженням залежності бюджету міста від дотації вирівнювання з Державного бюджету, відношення обсягу якої до запланованого обсягу доходної частини загального фонду міського бюджету без врахування трансфертів у 2011 році складає 14,9%;
- нижчим за середній по країні рівнем середньомісячної заробітної плати за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів за результатами I півріччя 2011 року становить більше 73%);
- високим рівнем зношеності об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури і житлового фонду міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зрушення, що відбувалися протягом I півріччя 2011 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Черкас, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Черкаської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2007-2010 рр. та I півріччя 2011 року наведено у таблиці нижче.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Черкаси¹

Показник	Од. виміру	2007	2008	2009	2010	I півр. 2011	Темп росту*, %
Чисельність наявного населення (на кінець періоду)	тис. осіб	290,9	289,4	288,5	287,7	287,2	99,8
Середньомісячна заробітна плата	грн.	1 321,8	1 748,2	1 773,0	2 112,0	2 171,0	102,8
Заборгованість з виплати заробітної плати (на кінець періоду)	млн. грн.	5,6	15,0	14,7	11,7	10,8	92,3
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах	млн. грн.	7 984,3	12 617,9	8 684,4	10 558,0	6 691,6	132,0
Обсяг роздрібного товарообороту	млн. грн.	1 670,0	2 633,9	2 430,9	2 903,0	1 739,3	122,7
Інвестиції в основний капітал	млн. грн.	2 196,0	2 359,8	761,3	340,7 ²	176,2	149,6
Прямі іноземні інвестиції (на кінець періоду)	млн. дол. США	106,0	122,5	159,9	220,6	199,7	90,5
Введено в експлуатацію житла	тис. кв. м	47,5	50,4	85,3	19,2	20,2	19,1
Зовнішньоторговельний оборот	млн. дол. США	900,5	1 493,0	564,8	568,9	348,9	105,1

* темп росту показника за I півр. 2011 р. до відповідного періоду попереднього року або показника на 01.07.2011 р. до даних на 01.01.2011 р.

Джерело: Виконавчий комітет Черкаської міської ради

Населення, трудові ресурси та ринок праці

Протягом останніх років у м. Черкасах спостерігалась негативна динаміка чисельності наявного населення внаслідок від'ємного природного та механічного приросту. На кінець червня 2011 року чисельність наявного населення міста складала 287,2 тис. осіб.

Ситуація на ринку праці м. Черкаси у I півріччі 2011 року залишалася суперечливою. Середньомісячна заробітна плата збільшилась, проте перебуває на нижчому рівні від середнього по країні. Протягом півріччя у місті відбувалось зниження заборгованості за виплатами заробітної плати, однак співвідношення останнього показника з середньомісячним загальноміським фондом заробітної плати залишається на досить високому рівні.

¹ деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

² 9 місяців 2010 року

У січні-червні 2011 року в місті спостерігалось зростання обсягу роздрібного товарообороту, що свідчить про збільшення реальних доходів громадян. При цьому скорочення чисельності штатних працівників та збереження високого рівня заборгованості із виплати заробітної плати продовжують чинити негативний вплив на доходну частину бюджету міста в частині надходжень податку на доходи фізичних осіб.

Виробнича сфера та зовнішньоекономічна діяльність

Промисловий комплекс м. Черкаси, який залишається однією з основних галузей господарського комплексу міста, у 2010 році демонстрував позитивні зрушення. Про це свідчить зростання обсягу реалізації промислової продукції, а також зовнішньоторговельного товарообороту.

Галузева структура реалізації промислової продукції у I півріччі 2011 року характеризувалась подальшим зростанням питомої ваги хімічної промисловості за одночасного зменшення обсягів реалізації продукції харчової промисловості та машинобудування. Враховуючи, що сукупна питома вага надходжень підприємств кожної з галузей промисловості у структурі податків та зборів від підприємств промислового комплексу менша за 20%, можна зробити висновок, що для доходної частини загального фонду бюджету міста є характерним помірний рівень галузевої концентрації джерел наповнення.

Найбільшим підприємством міста є хімічне підприємство ВАТ «Азот», надходження якого до бюджету міста у січні-червні 2011 року сформували близько 5% доходів загального фонду без урахування трансфертів. Одночасно з цим відрахування 20 основних підприємств – платників до міського бюджету складають близько 18% доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів. А отже, для бюджету міста є характерним помірний рівень концентрації у частині найбільших платників податків – промислових підприємств.

Інвестиційна та будівельна діяльність

У I півріччі 2011 року в м. Черкасах спостерігалась активізація інвестиційної діяльності, про що свідчить збільшення обсягів інвестицій у основний капітал. При цьому ситуація у секторі житлового будівництва міста залишалась складною. Загалом для будівельної галузі міста актуальними залишаються питання дефіциту фінансових ресурсів як у забудовників, так і в покупців нерухомості.

Місто Черкаси у 2011 році зберігає високий рівень інвестиційної привабливості для іноземних інвесторів. Накопичений обсяг прямих іноземних інвестицій станом на кінець червня 2011 року склав 199,7 млн. дол. США, що менше за показник 2010 року, однак продовжує значно перевищувати показники 2009 року. Значні обсяги іноземного капіталу припадають на підприємства промислового комплексу міста, зокрема, хімічної промисловості.

Житлово-комунальне господарство

Житлово-комунальному господарству м. Черкас притаманна низка проблем, типових для переважної більшості міст України. Це зношеність основних засобів, необхідність реконструкції об'єктів житлового фонду та покращення фінансового стану підприємств ЖКГ. Для вирішення останньої з перерахованих проблем Черкаською міською радою здійснюється приведення діючих тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня.

Платіжна дисципліна населення міста у частині сплати за житлово-комунальні послуги залишається на високому рівні. Особові рахунки сплачуються на рівні, близькому до 100% від суми нарахувань. Одночасно з цим, обсяг простроченої заборгованості за спожиті житлово-комунальні послуги у розрахунку на 1 мешканця перебуває на помірному рівні, порівняно з іншими містами України (168 грн.).

Міська влада докладает зусиль у напрямі реалізації спільних проектів з міжнародними фінансовими організаціями, такими як ЄБРР та МБРР з метою покращення роботи міської інфраструктури.

Земельні ресурси та комунальна власність

Відновлення платоспроможного попиту на комунальне майно та земельні ділянки несільськогосподарського призначення відбувається у місті досить повільно. Протягом I півріччя 2011 року в м. Черкасах спостерігалось зниження фактичних обсягів надходжень від реалізації об'єктів комунального майна. Обсяги надходжень від продажу земельних ділянок у січні-червні поточного року зросли у 1,4 рази, проте це дозволило виконати річний план за зазначеними надходженнями на 14,1%. Така динаміка ускладнює процес акумулювання бюджетних ресурсів, необхідних для реалізації програм розвитку міста.

Водночас міська влада продовжує активно використовувати земельні та майнові активи шляхом надання їх в оренду для наповнення загального фонду бюджету міста. У січні-червні 2011 року до бюджету міста надійшло 38,4 млн. грн. орендної плати за землю та об'єкти комунальної власності, що становить 18,8% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів. Водночас на динаміку надходжень орендних платежів за землю впливає наявність недоїмки.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Черкас було представлено у форматі бюджетного балансу.

Бюджет м. Черкаси у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2009			2010			I півр. 2011		
	заг. фонд	спец. фонд	всього	заг. фонд	спец. фонд	всього	заг. фонд	спец. фонд	всього
Операційні надходження	515 030,3	92 498,7	607 529,0	619 671,1	69 874,1	689 545,2	345 935,0	43 030,8	388 965,8
Операційні видатки	510 859,0	89 509,6	600 368,6	639 089,5	77 949,4	717 038,9	363 685,4	19 900,1	383 585,5
Операційний баланс	4 171,3	2 989,1	7 160,4	-19 418,4	-8 075,3	-27 493,7	-17 750,4	23 130,7	5 380,2
Фінансовий дохід	860,4	25,3	885,7	1 537,3	29,7	1 567,0	522,1	21,4	543,5
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	623,4	0,0	623,4	603,3	0,0	603,3	450,0	0,0	450,0
Фінансовий баланс	237,0	25,3	262,3	934,0	29,7	963,7	72,1	21,4	93,5
Поточний баланс	4 408,4	3 014,4	7 422,7	-18 484,4	-8 045,6	-26 530,0	-17 678,3	23 152,0	5 473,7
Капітальні надходження	80,4	17 714,5	17 794,9	47,2	30 090,5	30 137,7	17,3	4 114,9	4 132,1
Капітальні видатки	12 800,8	16 406,6	29 207,4	26 829,4	22 359,7	49 189,1	0,0	8 703,9	8 703,9
Капітальний баланс	-12 720,4	1 307,9	-11 412,5	-26 782,2	7 730,8	-19 051,3	17,3	-4 589,0	-4 571,7
Баланс після капітальних видатків	-8 312,1	4 322,3	-3 989,8	-45 266,5	-314,8	-45 581,3	-17 661,1	18 563,1	902,0
Кредитування*	1 470,1	-27,1	1 443,1	1 002,9	40,0	1 042,9	1 196,9	-61,7	1 135,2
Профіцит/дефіцит	-9 782,2	4 349,4	-5 432,8	-46 269,5	-354,8	-46 624,2	-18 858,0	18 624,8	-233,2
Фінансування	9 782,2	-4 349,4	5 432,8	46 269,4	354,8	46 624,2	18 858,0	-18 624,8	233,2
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджетної політики Черкаської міської ради

Загалом бюджет міста за підсумками перших шести місяців 2011 року виконано з дефіцитом обсягом 0,2 млн. грн., у тому числі дефіцит загального фонду склав 18,9 млн. грн. Дефіцит міського бюджету було профінансовано за рахунок залишків коштів на рахунках відповідних фондів та залучення короткострокових безвідсоткових позичок з єдиного казначейського рахунку.

Ліквідність загального фонду бюджету міста Черкаси у 2010 році залишається низькою: за підсумками виконання бюджету у I півріччі 2011 року цей показник склав 0,4% (у січні-червні 2010 року – 0,6%). За спеціальним фондом ліквідності перебуває на високому рівні – 103,9% (у I півріччі попереднього року – 49,2%).

Виконання доходної частини бюджету міста

Збільшення доходів бюджету міста позитивно впливає на індикатор бюджетної забезпеченості Черкас – за підсумками аналізованого періоду вказаний показник складає 838 грн. та перебуває на середньому по країні рівні, а також не поступається відповідним значенням інших міст України, сумірних з Черкасами за масштабами та адміністративно-територіальним статусом. В аналізованому періоді спостерігалось зростання основних надходжень загального фонду бюджету міста, таких як податок з фізичних осіб та плата за землю, проте цього було недостатньо для виконання планових показників.

Основним джерелом доходної бази Черкас є надходження податку на доходи фізичних осіб, які становлять понад 73% доходів загального фонду бюджету без урахування

трансфертів. Виконання річного плану за цим податком на рівні 47,9% негативно вплинуло на загальну динаміку доходів бюджету міста. Надходження плати за землю (другого за обсягом джерела формування доходів загального фонду) за підсумками січня-червня 2011 року зросли на 46,7%. Динаміка зазначених надходжень уповільнюється наявністю недоїмки (за податком на доходи фізичних осіб – 1,2 млн. грн., за платою за землю – 4,3 млн. грн.).

У Черкасах протягом I півріччя 2011 року зберігається помірний рівень галузевої концентрації надходжень податку на доходи фізичних осіб, при цьому спостерігається надходжень податку від одного платника – ВАТ «Азот» (7,9% сукупного обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб).

Доходи спеціального фонду в січні-червні 2011 року зросли на 23%, порівняно з аналогічним періодом 2010 року. У структурі бюджету розвитку з початку року обліковується єдиний податок, що дозволило нівелювати значне зниження надходжень до бюджету розвитку від продажу майна, що перебуває у комунальній власності. Податок з власників транспортних засобів було замінено збором за першу реєстрацію транспортного засобу, що призвело до зменшення надходжень податків на власність в 2,7 рази.

Виконання видаткової частини бюджету міста

Затверджений на 2011 рік план за видатками без урахування трансфертів до бюджетів інших рівнів було виконано за підсумками січня-червня 2011 року на 42,5%. На це вплинув невисокий рівень виконання окремих доходних джерел бюджету.

У січні-червні 2011 року обсяг кредиторської заборгованості бюджету м. Черкас зріс у 3 рази, проте станом 01.07.2011 р. перебуває на низькому рівні. Прострочена кредиторська заборгованість формує близько 19% від загального обсягу та переважно зумовлена невисоким рівнем перерахування низки субвенцій з Державного бюджету.

Питома вага капітальних видатків у структурі видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією продовжує залишатись незначною, таким чином, на сьогодні кошти у місті продовжують спрямовуватись переважно на першочергові поточні витрати. Загалом динаміка виконання бюджету міста за видатками суттєво уповільнюється тривалістю проведення процедур закупівлі товарів, робіт та послуг за державні кошти.

Боргові зобов'язання міста

Обсяг консолідованого борг м. Черкас на 01.07.2011 р. становить 82,2 млн. грн. та складається з прямих боргових зобов'язань Черкаської міської ради (56,9 млн. грн.), а також простроченої кредиторської заборгованості бюджету міста (2,1 млн. грн.) та комунальних підприємств (23,2 млн. грн.).

Слід зазначити, що з урахуванням випуску облігацій обсяг прямого боргу міста має зрости до 111,9 млн. грн., а пряме боргове навантаження бюджету м. Черкас у 2011 році складатиме 25,6%. З урахуванням того, що у структурі боргу значна питома вага припадає на заборгованість за середньостроковими позичками з єдиного казначейського рахунку, боргове навантаження бюджету м. Черкас може вважатися помірним.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг міста Черкас підтверджено на рівні **uaBBB**, прогноз «стабільний».

Т. в. о. Голови рейтингового комітету

О. В. Чорнотов

Провідний фінансовий аналітик

І. А. Веремко

Динаміка агрегованих бюджетних показників м. Черкас у форматі бюджетного балансу*, тис. грн.

Показник	2007	2008	2009	2010	I півр. 2011
Податкові надходження	267 647,7	360 131,2	343 355,8	384 430,0	211 096,2
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	32 976,3	52 453,7	53 145,7	52 899,6	24 936,4
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	127 433,7	192 499,6	211 027,5	252 215,6	152 933,2
Операційні надходження всього	428 057,7	605 084,5	607 529,0	689 545,2	388 965,8
Поточні видатки	289 656,0	370 563,6	402 307,0	479 708,3	263 008,3
Субсидії та поточні трансферти	110 344,2	211 431,1	198 061,6	237 330,6	120 577,3
Операційні видатки всього	400 000,2	581 994,7	600 368,6	717 038,9	383 585,5
Операційний баланс	28 057,5	23 089,8	7 160,4	27 493,7	5 380,2
Фінансовий дохід	630,8	1 345,4	885,7	1 567,0	543,5
Виплата доходу за зобов'язаннями	625,0	625,0	623,4	603,3	450,0
Фінансовий баланс	5,8	720,4	262,3	963,7	93,5
Поточний баланс	28 063,2	23 810,2	7 422,7	-26 530,0	5 473,7
Капітальні надходження	16 539,9	22 054,3	13 466,0	18 601,3	4 132,1
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	5 407,0	4 556,2	4 328,9	11 536,5	0,0
Капітальні надходження всього	21 946,9	26 610,5	17 794,9	30 137,7	4 132,1
Капітальні видатки	18 662,9	29 675,3	11 228,4	20 507,2	7 190,2
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	18 306,7	14 775,0	13 650,2	17 145,3	1 513,7
Капітальні трансферти, здійснені до 01.01.2011 р. до бюджету розвитку	5 407,0	4 556,2	4 328,9	11 536,5	0,0
Капітальні видатки всього	42 376,5	49 006,5	29 207,4	49 189,1	8 703,9
Капітальний баланс	-20 429,6	-22 396,0	-11 412,5	-19 051,3	-4 571,7
Баланс після капітальних видатків	7 633,6	1 414,2	-3 989,8	-45 581,3	902,0
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	1 871,6	1 826,9	1 443,1	1 042,9	1 135,2
Профіцит/дефіцит	5 762,0	-412,7	-5 432,8	-46 624,2	-233,2
Фінансування	-5 762,0	412,7	5 432,8	46 624,2	233,2
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджетної політики Черкаської міської ради

Динаміка основних джерел фінансування бюджету м. Черкас*, тис. грн.

Показник	2007	2008	2009	2010	I півр. 2011
Профіцит/дефіцит	5 762,0	-412,7	-5 432,8	-46 624,2	-233,2
Фінансування	-5 762,0	412,7	5 432,8	46 624,2	233,2
Зміни залишків	1 621,8	-6 971,2	-17 551,1	17 284,3	-3 844,7
• залишок на початок року	6 848,9	5 227,0	12 198,2	29 749,4	12 465,1
• залишок на кінець року	5 227,0	12 198,2	29 749,4	12 465,1	16 309,8
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	23 013,3	29 339,9	18 717,0
• залучення	43 182,3	54 477,7	156 741,6	101 995,3	101 652,5
• погашення	-43 182,3	-54 477,7	-133 728,3	-72 655,4	-82 935,5
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-7 383,9	7 383,9	0,0	0,0	-14 639,0
• повернення (пред'явлення)	30 681,9	121 875,1	15 873,7	123 410,1	11 137,5
• розміщення (придбання)	-38 065,8	-114 491,3	-15 873,7	-123 410,1	-25 776,5
Фінансування за рахунок інших банків	0,0	0,0	0,0	5 000,0	0,0
• одержано	0,0	0,0	0,0	5 000,0	0,0
• повернено	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	0,0	0,0	-5 000,0	0,0
• запозичення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
• погашення	0,0	0,0	0,0	5 000,0	0,0
Інші розрахунки	0,0	0,0	-29,3	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* дані за попередні роки відображаються відповідно до змін, внесених до форм казначейської звітності з 01.01.2011 р.

Джерело: Департамент бюджетної політики Черкаської міської ради

Фактичні (2010 рік) та прогнозні (2011-2016 рр.) показники бюджету розвитку м. Черкас, що будуть спрямовуватися на погашення основної суми боргу, тис. грн.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Надходження до бюджету розвитку (без субвенцій з обласного та державного бюджетів)	35 011,1	141 651,8	52 500,0	56 000,0	66 500,0	62 000,0	80 500,0
• від відчуження майна, яке знаходиться у комунальній власності	5 001,0	6 000,0	8 000,0	8 000,0	5 000,0	5 000,0	5 000,0
• від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення	13 553,1	27 425,4	24 000,0	27 000,0	40 000,0	35 000,0	53 000,0
• єдиний податок	-	20 255,5	20 500,0	21 000,0	21 500,0	22 000,0	22 500,0
• кошти одержані із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду) які передаються з іншої частини місцевого бюджету	11 457,1	-	-	-	-	-	-
• кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду)	-	17 970,9	-	-	-	-	-
Запозичення, здійснене шляхом отримання кредиту	5 000,0	-	-	-	-	-	-
Запозичення, що планується здійснити	-	60 000,0	-	-	-	-	-
Видатки бюджету розвитку	7 378,6	19 303,7	14 069,2	20 140,3	19 718,4	19 296,6	78 874,7
• погашення основної суми боргу (запозичень), залучених у попередні роки	5 000,0	5 000,0	-	-	-	-	-
• платежі, пов'язані із виконанням гарантованих зобов'язань, які належать до платежів по боргу та здійснюються у разі виникнення дефолту	0,0	14 303,7	14 069,2	20 140,3	19 718,4	19 296,6	18 874,7
• погашення основної суми боргу (запозичень), що планується здійснити	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	60 000,0
• залишок бюджету розвитку на початок року	2 378,6	-	-	-	-	-	-

Джерело: Департамент бюджетної політики Черкаської міської ради